

माइतघर उपन्यासको सङ्गथनात्मक अर्थविश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको
शोधपत्र पाठ्यांश ४८३ को
प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
सुरज आचार्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर
२०७८

शोधनिर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्घायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रका विद्यार्थी सुरज आचार्यले **माइतघर उपन्यासको सङ्ग्रहनात्मक अर्थविश्लेषण** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार गर्नु भएको हो । उहाँको यो शोधपत्र सन्तोषजनक भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७८-१२-२५

दीपकप्रसाद ढकाल

शोधनिर्देशक

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको शैक्षिक सत्र २०७२/७३ का छात्र सुरज आचार्यले स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नु भएको माइतघर उपन्यासको सङ्कथनथनात्मक अर्थविश्लेषण शीर्षकको शोधपत्र मूल्याङ्कन समितिद्वारा आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

क्र. सं.	नाम	हस्ताक्षर
१.	प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे (विभागीय प्रमुख)	.....
२.	उपप्रा. दीपकप्रसाद ढकाल (शोधनिर्देशक)	.....
३.	सहप्रा.डा. भरतकुमार भट्टराई (बाह्य परीक्षक)	.....

मिति २०७८-१२-२९

कृतज्ञताज्ञापन

माइतघर उपन्यासको सङ्ग्रहनात्मक अर्थविश्लेषण शीर्षकको शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्घाय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको शोधपत्र लेखन ४८३ को प्रयोजनका लागि आदरणीय गुरु उपप्रा. दीपकप्रसाद ढकालको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यो शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा मलाई सल्लाह सुभावा र मार्गदर्शन प्रदान गर्नु भएकामा आदरणीय गुरुप्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्न स्वीकृति प्रदान गर्ने त्रि.वि. नेपाली केन्द्रीय विभागका प्रमुख आदरणीय गुरु प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरेप्रति म आभारी छु । यो शोधपत्र तयार पार्ने सन्दर्भमा आवश्यक सरसल्लाह दिएर तथा सामग्री देखाइदिएर समय समयमा सल्लाह प्रदान गर्ने आदरणीय गुरु भरतकुमार भट्टराई, सुकुम शर्मा, नारायण गड्तौला, दुर्गाबहादुर घर्ती लगायत विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्छु । आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराइदिने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्कालय तथा नेपाली विभागीय पुस्तकालयप्रति म आभारी छु ।

मेरो जीवनका हरेक क्षेत्रमा सफलताको कामना गर्दै उच्चशिक्षा अध्ययनमा लाग्न सधैं प्रेरित गरिरहने मेरा आमाबुबा, दाजुभाउजू, दिदीबहिनी तथा आफन्तजनप्रति म सदा आभारी छु ।

अन्त्यमा यो शोधपत्र लेखनका क्रममा केही अङ्ग्रेजी सामग्रीको नेपालीमा अनुवाद गरी सहयोग गर्ने मित्र ओमप्रकाश सुवेदीप्रति कृतज्ञ छु । मलाई टङ्कणका क्रममा पढेर साथ दिने भतिज महेश आचार्यप्रति आभारी छु । तथा अध्ययनका क्रममा हौसला प्रदान गर्दै विभिन्न अप्ठ्यारो स्थितिमा सहयोग गरी महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने बहिनी सरला पन्थीप्रति आभारी छु ।

अन्त्यमा यो शोधपत्र मूल्याङ्कनका लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर समक्ष पेश गर्दछु ।

.....

सुरज आचार्य

स्नातकोत्तर तहचौथो सत्र

शैक्षिकसत्र: २०७२/७३

त्रिवि द.नं. ६-२-४०-२५४-२०११

क्रमाङ्क: १

मिति: २०७८-१२-२४

विषय सूची

क्रम.सं.	शीर्षक	पृ.सं.
	पहिलो परिच्छेद	
	शोधपरिचय	
१.१	विषयपरिचय	१
१.२	समस्याकथन	१
१.३	शोधको उद्देश्य	२
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५	अध्ययनको औचित्य	६
१.६	अध्ययनको सीमाङ्कन	७
१.७	शोधविधि	७
१.७.१	सामग्री सङ्कलनविधि	७
१.७.२	विश्लेषण विधि	७
१.८	शोधपत्रको रूपरेखा	८

दोस्रो परिच्छेद

माइतघर उपन्यासमा आलङ्कारिक व्यवस्थापन

२.१	विषयपरिचय	९
२.२	सङ्कथनात्मक अर्थविश्लेषणको सैद्धान्तिक पर्याधार	९
२.३	तात्कालिक अवधारणात्मक प्रतिबिम्बन	१०
२.४	सङ्कथनात्मक अर्थविश्लेषणको प्ररूप	१०
२.४.१	सङ्कथनमा आलङ्कारिक व्यवस्थापन	११
२.५	परिच्छेदगत संयुक्तिको आङ्कारिक व्यवस्थापन	१४
२.५.१	सूचना र घटनाको प्राथमिकता	१५
२.५.२	सूचना र घटनाको महत्व	२१
२.५.३	सूचना र घटनाको पूर्वधारणा	२७
२.५.४	निष्कर्ष	३३

तेस्रो परिच्छेद

माइतघर उपन्यासमा सन्दर्भ व्यवस्थापन

३.१	विषयपरिचय	३५
३.२	सङ्ग्रहनात्मक अर्थविश्लेषणको सैद्धान्तिक पर्याधार	३५
३.३	तात्कालिक अवधारणात्मक प्रतिबिम्बन	३६
३.४	सङ्ग्रहनात्मक अर्थविश्लेषणको प्ररूप	३६
३.४.१	सङ्ग्रहनामा सन्दर्भ व्यवस्थापन	३७
३.४.१.१	पुरानो र नयाँ सूचनाका अवधारणागत आधार	३८
३.४.१.२	पुरानो सूचना साभा सूचनाका रूपमा	३९
३.४.१.३	स्मृतिगत सक्रियताका रूपमा पुरानो सूचना	४०
३.४.१.४	एकीकृत संज्ञानात्मक सन्दर्भ व्यवस्थापन	४१
३.५	परिच्छेदगत सन्दर्भ व्यवस्थापनमा अन्तर्सम्बन्धित ढाँचा	४४
३.५.१	सन्दर्भ दायरामा सहभागीको परिचय	४४
३.५.२	सन्दर्भ दायरामा सहभागीको स्थिरता	५६
३.५.३	सन्दर्भ दायरामा सहभागीको पुनःप्रवेश	६८
३.५.४	निष्कर्ष	८०

चौथो परिच्छेद

सारांश तथा निष्कर्ष

४.१	सारांश	८२
४.२	निष्कर्ष	८३
परिशिष्ट		
सन्दर्भ सामग्रीसूची		